

Π.3.2.1 *Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη*

Νεοελληνική Γλώσσα

ΣΤ΄ Δημοτικού

Τίτλος:

«Ο εθνικός μας ύμνος»

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΕΤΡΟΥ

**ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Θεσσαλονίκη 2014

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.1. Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνοι υπο-ομάδας εργασίας γλώσσας στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση

Κώστας Ντίνας & Σωφρόνης Χατζησαββίδης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101 , Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Ο εθνικός μας ύμνος

Δημιουργός

Κωνσταντίνος Πέτρου

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική Γλώσσα

(Προτεινόμενη) Τάξη

Στ' Δημοτικού | Ε' Δημοτικού

Χρονολογία

Μάρτιος 2014

Διδακτική/θεματική ενότητα

«Γλώσσα ΣΤ' Δημοτικού», τεύχος β', ενότητα 12: 25^η Μαρτίου

Διαθεματικό

Ναι

Εμπλεκόμενα γνωστικά αντικείμενα

I. Φιλολογικής ζώνης

Ιστορία

Νεοελληνική Λογοτεχνία

II. Άλλα γνωστικά αντικείμενα

Γεωγραφία

Αισθητική Αγωγή: Μουσική

III. Ημιτυπικές και άτυπες διαδικασίες εκπαίδευσης

Σχολικές γιορτές

Χρονική διάρκεια

13 διδακτικές ώρες

Χώρος

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο πληροφορικής, σχολική βιβλιοθήκη, αίθουσα εκδηλώσεων

Εικονικός χώρος: ιστολόγιο τάξης, Wiki, ιστοσελίδα τάξης

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Για να είναι εφικτή η υλοποίηση του σεναρίου, θα πρέπει ο εκπαιδευτικός καθώς και οι μαθητές να είναι εξοικειωμένοι με τη διαχείριση αρχείων και φακέλων, με τη χρήση επεξεργαστή κειμένου, την πλοήγηση στο διαδίκτυο, την ανάρτηση αρχείων σε εικονικά περιβάλλοντα, καθώς και με την ομαδοσυνεργατική διδασκαλία. Όσον αφορά στην υλικοτεχνική υποδομή, προϋπόθεση για την εφαρμογή του σεναρίου αποτελεί η ύπαρξη εργαστηρίου Πληροφορικής με προβολικό μηχάνημα.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο είναι πρόταση διδασκαλίας

Το σενάριο στηρίζεται

—

Το σενάριο αντλεί

Πέτρου Κωνσταντίνος, *Σε γνωρίζω από την κόψη...*, Νεοελληνική Γλώσσα, Ε΄ Δημοτικού | Στ΄ Δημοτικού, 2013.

Το παρόν σενάριο θα μπορούσε κάποιος να ισχυριστεί ότι αποτελεί τη συνέχεια του παραπάνω σεναρίου, αν και ένας από τους σκοπούς της διδακτικής πρότασης είναι να ξεκαθαρίσουν οι μαθητές ότι ο εθνικός μας ύμνος είναι οι εικοσιτέσσερις πρώτες στροφές από τον «Ύμνο εις την Ελευθερίαν» και όχι το ίδιο πράγμα. Εντούτοις, το παρόν αξιοποιεί τις «Άλλες Εκδοχές» του προαναφερθέντος σεναρίου, εστιάζοντας

στη μελέτη του εθνικού μας ύμνου, στην αναζήτηση βιογραφικών στοιχείων των δημιουργών του και στην ανάγνωση άλλων εθνικών ύμνων.

Β. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το παρόν σενάριο είναι μια προσπάθεια να αντιληφθούν οι μαθητές ορισμένα χαρακτηριστικά του ελληνικού εθνικού ύμνου και να μάθουν για την ιστορία, το περιεχόμενο αλλά και τους δημιουργούς του. Επίσης, οι μαθητές θα γνωρίσουν και άλλους εθνικούς ύμνους, οι οποίοι είναι σχετικά γνωστοί (Μασσαλιώτιδα κλπ.), αλλά και κάποιους «ιδιαίτερους». Με αυτόν τον τρόπο θα μπορέσει να γίνει σύγκριση μεταξύ τους με ταυτόχρονη εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων. Στο τέλος, για να εμπεδώσουν οι μαθητές καλύτερα τον δικό μας εθνικό ύμνο, προτείνεται να εκφραστούν καλλιτεχνικά και να ηχογραφήσουν ή να παρουσιάσουν στη σχολική τους εορτή της 25^{ης} Μαρτίου πληροφορίες για τον Εθνικό Ύμνο αλλά και να τον τραγουδήσουν.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Από τα πρώτα παιδικά χρόνια μας έχουμε «μάθει» να νιώθουμε ιδιαίτερη συγκίνηση στο άκουσμα του εθνικού μας ύμνου, γεγονός βέβαια που δεν αποτελεί ελληνική μοναδικότητα και πρωτοτυπία. Αυτό το ιδιαίτερο άκουσμα και το ιδιόμορφο αίσθημα που νιώθει ο καθένας στο άκουσμα του εθνικού ύμνου της χώρας του απαντάται σε όλον τον πλανήτη και αποτελεί τον θεμέλιο λίθο οποιασδήποτε προσπάθειας καλλιέργειας εθνικής συνείδησης.

Στην Ελλάδα η συχνή ακρόαση του εθνικού μας ύμνου είναι αντιστρόφως ανάλογη με τις γνώσεις που έχουν οι μαθητές για την προέλευση, το περιεχόμενο και τους δημιουργούς του. Επίσης, η πλειονότητα των Ελλήνων αγνοεί κάτω από ποιες συνθήκες δημιουργήθηκε, εξελίχθηκε και οριστικοποιήθηκε ο Εθνικός Ύμνος. Κι αυτό γιατί η καθιέρωσή του πέρασε από πολλές «περιπέτειες», αλλαγές, απορρίψεις

που διήρκεσαν κοντά στα 40 χρόνια από τη συγγραφή το 1823 του «Ύμνου εις την Ελευθερίαν», του «γονέα» του εθνικού μας ύμνου. Ακόμη, οι περισσότεροι Έλληνες, ενώ μπορεί να αναγνωρίζουν τη μελωδία του εθνικού ύμνου μιας άλλης χώρας, εντούτοις αγνοούν παντελώς τη σημασία, το νόημα και το περιεχόμενό του. Η γνώση του περιεχομένου των «άλλων» εθνικών ύμνων θα επιτρέψει στους μαθητές να συγκρίνουν τον «δικό μας» με αυτούς, έτσι ώστε να βγουν τα απαραίτητα συμπεράσματα για τις ομοιότητες και τις διαφορές που υπάρχουν. Με αυτόν τον τρόπο θα γίνει ενδεχομένως αντιληπτό πόσο «εθνικός» είναι ο ύμνος μας σε σχέση με τους άλλους και κατά πόσο όλοι διαθέτουν τα ίδια χαρακτηριστικά και στοιχεία.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Η ακρόαση και μόνο του Εθνικού Ύμνου δεν προσφέρει, ανάλογα με τη σπουδαιότητά του, τα κατάλληλα ερεθίσματα στους μαθητές. Έτσι, χάνεται η ευκαιρία και η δυνατότητα που μπορεί να έχουν οι μαθητές να ανακαλύψουν τα «μυστικά» του Εθνικού Ύμνου και να αποκτήσουν περισσότερες γνώσεις και δεξιότητες.

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Με το σενάριο αυτό επιδιώκουμε οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- να γνωρίσουν μια ψηφιακή βιβλιοθήκη λογοτεχνικών κειμένων
- να αντιληφθούν την «καταγωγή» του εθνικού μας ύμνου
- να μάθουν να ακούν απαγγελίες ποιημάτων και να τις συγκρίνουν μεταξύ τους
- να μάθουν επιπλέον «τεχνικές» πληροφορίες για τον Εθνικό Ύμνο
- να εμπλουτίσουν τις γνώσεις τους με βιογραφικά στοιχεία τόσο του Σολωμού όσο και του Μάντζαρου
- να γνωρίσουν τη συμβολή του Σολωμού στην ελληνική ποίηση και την επιρροή του στους μεταγενέστερους ποιητές
- να συνειδητοποιήσουν την ύπαρξη διακοσίων και πλέον κρατών στον κόσμο
- να παρατηρήσουν διαφορετικές γραφές και γλώσσες

- να αντιληφθούν την αποικιοκρατία και την επιρροή της στα κράτη (Βρετανική Κοινοπολιτεία)
- να αντιληφθούν ότι η καθιέρωση του εθνικού ύμνου σε μια χώρα είναι αποτέλεσμα πολλών παραγόντων και συνθηκών
- να συνειδητοποιήσουν ότι η ενορχήστρωση όλων των εθνικών ύμνων έχει συγκεκριμένο εμβληματικό χαρακτήρα ανεξάρτητα από τον χώρο, την ιστορία και τον πολιτισμό κάθε χώρας
- να μάθουν ότι αρκετοί εθνικοί ύμνοι (μικρών κυρίως) κρατών περιέχουν όμορφες και ειρηνικές εικόνες, αντί πολεμικών σκηνών και αρετών
- να διαπιστώσουν ότι ο εθνικός ύμνος δεν αντικατοπτρίζει πάντα τη φήμη ή την ιστορία ενός λαού
- να κατανοήσουν ότι σε αρκετές χώρες ο εθνικός ύμνος αποτελεί ένα πολιτισμικό ή ιδεολογικό σύμβολο

Γνώσεις για τη γλώσσα

Με το σενάριο αυτό επιδιώκουμε οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- να αποκτήσουν νέο λεξιλόγιο, ως αποτέλεσμα της ενασχόλησής τους με τον Εθνικό Ύμνο αλλά και με τα στοιχεία που τον «συνοδεύουν»
- να ασκηθούν στη σύνταξη βιογραφικού σημειώματος
- να εξοικειωθούν με τον λογοτεχνικό και δη ποιητικό λόγο
- να καλλιεργήσουν τον (ψηφιακό) γραπτό τους λόγο, δημιουργώντας κείμενα
- να εξοικειωθούν με την οργάνωση πληροφοριών γύρω από ένα θέμα
- να αντιλαμβάνονται ότι στο διαδίκτυο ο λόγος μπορεί να έχει διαφορετικό ύφος ανάλογα με την περίπτωση και διαφορετική παρουσίαση ανάλογα με την «ηλικία» του
- να έρθουν σε ηλεκτρονική επαφή με ένα κείμενο πολυτονικής γραφής

Γραμματισμοί

Με το σενάριο αυτό επιδιώκουμε οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- να αντλούν πληροφορίες από ψηφιακή εγκυκλοπαίδεια
- να εξοικειωθούν με τρόπους πλοήγησης μέσα σε έναν ιστότοπο και την άντληση ποικίλων πληροφοριών από αυτόν
- να εξοικειωθούν με λογισμικό δημιουργίας παρουσιάσεων
- να εξοικειωθούν με λογισμικό επεξεργαστή κειμένου και δη με τη χρήση ορισμένων από τα εργαλεία που διαθέτει
- να συγκρίνουν το περιεχόμενο ιστοσελίδων
- να μάθουν να αντιγράφουν και να επικολλούν κείμενο και εικόνα
- να μάθουν να διαχειρίζονται αρχεία
- να καταλάβουν ότι οι πληροφορίες του διαδικτύου, εάν προέρχονται από μία μόνο πηγή, δεν είναι πάντα αξιόπιστες
- να αναρτούν ψηφιακά αρχεία σε περιβάλλον Wiki
- να αρθρογραφούν σε ηλεκτρονική εφημερίδα

Διδακτικές πρακτικές

Οι κατάλληλες διδακτικές πρακτικές, για να υλοποιηθεί το συγκεκριμένο σενάριο, είναι η ομαδοσυνεργατική διδασκαλία και η σταδιακή ανακάλυψη και εμπέδωση της γνώσης. Η χρήση των ερωτήσεων για την εξωτερίκευση της βιωματικής και την εκμείευση της προγενέστερης γνώσης των μαθητών, αλλά και ο καταγιγισμός ιδεών και ερεθισμάτων αποτελούν τα χαρακτηριστικά στα οποία θα βασιστεί ο εκπαιδευτικός για την εκπλήρωση των στόχων του σεναρίου. Περισσότερα όμως μπορεί να διακρίνει κάποιος διαβάζοντας τα στάδια και την πορεία διδασκαλίας (βλ. [Ε. Λεπτομερής παρουσίαση της πρότασης](#)).

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Μια πρώτης τάξεως ευκαιρία για την εφαρμογή του παρόντος σεναρίου αποτελεί ο καθιερωμένος εορτασμός της 25ης Μαρτίου 1821. Ειδικότερα, αφορμή για την

υλοποίηση των δραστηριοτήτων του παρόντος σεναρίου θα μπορούσε να είναι η ανάγνωση των σχετικών κειμένων τόσο του βιβλίου της «Γλώσσας Στ΄ Δημοτικού», όσο και του «Ανθολογίου Λογοτεχνικών Κειμένων Ε΄ - Στ΄ Δημοτικού» (βλ. παρακάτω [Κείμενα](#)), αλλά και του βιβλίου «[Ιστορία Στ΄ Δημοτικού](#)» (κεφάλαιο 12 *Η δεύτερη πολιορκία του Μεσολογγίου – ο Διονύσιος Σολωμός*, σ. 118).

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Η πρώτη επαφή και γνωριμία των Ελλήνων αλλά και γενικότερα όλων των λαών με τον εθνικό τους ύμνο πραγματοποιείται κατά κύριο λόγο στο σχολείο. Όλα σχεδόν τα εκπαιδευτικά συστήματα και εν προκειμένω το ελληνικό αξιοποιούν τον εθνικό ύμνο για τη δημιουργία εθνικής ταυτότητας και συνείδησης. Επιπλέον, σε κάθε σχολική εορτή -πλην Χριστουγέννων- το κλείσιμο πραγματοποιείται με την εκτέλεση του Εθνικού Ύμνου από τη χορωδία, ή με κάτι παρόμοιο και σχετικό.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Στο παρόν σενάριο οι μαθητές εκμεταλλεύονται τις υπηρεσίες του διαδικτύου τόσο για την αναζήτηση πληροφοριών, όσο και για την πρόσβαση σε ψηφιακά περιβάλλοντα (βιβλιοθήκη). Επίσης, η οργάνωση των πληροφοριών από τους μαθητές επιτυγχάνεται στο έπακρο, με την αξιοποίηση των εργαλείων που διαθέτει το πρόγραμμα επεξεργασίας κειμένου, αλλά και αυτό της δημιουργίας παρουσιάσεων. Επιπρόσθετα, πρέπει να τονιστεί και η δυνατότητα εντοπισμού στο διαδίκτυο σπάνιων και δυσέρετων ακουσμάτων, όπως οι δύο απαγγελίες που ακούγονται στο σενάριο, και μάλιστα σε έγκυρους ιστότοπους, όπως αυτός του «Σπουδαστηρίου Νέου Ελληνισμού».

Κείμενα

Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Ε- ΣΤ΄ Δημοτικού:

Γαλάτεια Γρηγοριάδη-Σουρέλη: [«Ο μικρός μπουρλοτιέρης»](#)

Διονύσιος Σολωμός: [«Οι Ελεύθεροι Πολιορκημένοι»](#)

Ιστοσελίδες

[Σύμβολα δημοκρατίας – Εθνικός Ύμνος](#), από τον ιστότοπο της Προεδρίας της Δημοκρατίας

[Εθνικός Ύμνος της Κύπρου](#), από τον ιστότοπο της Προεδρίας της Κυπριακής Δημοκρατίας

[Διονύσιος Σολωμός - Ό Ύμνος εις την Έλευθερίαν](#), από τον προσωπικό ιστοχώρο του Ν. Μαμαλούγκου

[«Μουσείο Σολωμού και Επιφανών Ζακυνθίων»](#)

[«Μαγικές βαλίτσες της ποίησης -Διονύσιος Σολωμός»](#), από τον ιστότοπο www.bookbook.gr

[«Ο Νικόλας Χαλικιόπουλος – Μάντζαρος στη Νάπολη του 1800»](#), από τον ιστότοπο Ελληνικής Κοινότητας Νάπολης και Καμπανίας

[Φιλαρμονική Εταιρεία Κέρκυρας](#)

Ψηφιακά περιβάλλοντα

[Βικιπαίδεια](#)

[Wikimedia](#)

[Σπουδαστήριο Νέου Ελληνισμού](#)

Facebook: [Φιλαρμονική Εταιρεία Μάντζαρος](#)

Φωτόδεντρο

[«Διονύσιος Σολωμός: Βιογραφικά στοιχεία»](#), εκπαιδευτικό βίντεο

[«Δ. Σολωμός: Η γλώσσα / Το έθνος»](#), εκπαιδευτικό βίντεο

[«Δ. Σολωμός: Κέρκυρα/ Η γνωριμία με τον Ματζαρό»](#), εκπαιδευτικό βίντεο

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

Α΄ φάση - 3 ώρες - Ο εθνικός μας ύμνος

Έχοντας ως αφορμή τον εορτασμό της 25ης Μαρτίου 1821 ή τα σχετικά με την ελληνική επανάσταση κείμενα του βιβλίου της Ιστορίας, αλλά και διαβάζοντας ένα

σχετικό κείμενο ή και ένα ποίημα του Διονύσιου Σολωμού από το «Ανθολόγιο Λογοτεχνικών Κειμένων Ε΄ - Στ΄ Δημοτικού», οι μαθητές, χωρισμένοι σε ομάδες των 3-4 ατόμων, θα ξεκινήσουν την πλοήγησή τους στο διαδίκτυο με σκοπό την ανεύρεση πληροφοριών για τον εθνικό μας ύμνο.

Εξαρχής σκόπιμο είναι να δουν οι μαθητές τι είναι ο εθνικός ύμνος για κάθε χώρα και να γνωρίσουν μερικά σχετικά με αυτόν στοιχεία. Έτσι, με βάση το [1ο Φύλλο Εργασίας](#), οι μαθητές επισκέπτονται τη [Βικιπαίδεια](#) και πληκτρολογούν «εθνικός ύμνος». Απαντούν στις ερωτήσεις της 1ης δραστηριότητας σύμφωνα με τις πληροφορίες που συναντούν, αφού πρώτα έχουν καταγράψει σε χαρτί ό,τι γνωρίζουν για τον εθνικό μας ύμνο. Με αυτόν τον τρόπο εκμαιεύουμε τις προγενέστερες γνώσεις τους. Στη συνέχεια, προσθέτουν και το επίθετο «ελληνικός» μπροστά από το «εθνικός ύμνος», για να ενημερωθούν εκ νέου για τον ελληνικό εθνικό ύμνο. Σε αυτό το σημείο οι μαθητές εντοπίζουν ή τους βοηθάμε να εντοπίσουν την «ανακατεύθυνση» που κάνει η εγκυκλοπαίδεια στον «Ύμνος εις την Ελευθερίαν», πράττοντας βεβαίως το ίδιο λάθος με πολλούς Έλληνες, που θεωρούν ότι ταυτίζεται ο «Ύμνος εις την Ελευθερίαν» με τον εθνικό μας ύμνο. Έτσι, οι μαθητές έχουν την ευκαιρία να ξεδιαλύνουν στο μυαλό τους ότι δεν ταυτίζονται, αλλά ότι ο εθνικός μας ύμνος είναι οι 24 πρώτες στροφές του «Ύμνου εις την Ελευθερίαν» του Διονύσιου Σολωμού.

Κατόπιν, οι μαθητές, με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού, καλούνται να γράψουν κείμενο στο οποίο θα «εξιστορούν» την πορεία που είχε ο εθνικός μας ύμνος πριν καθιερωθεί το 1865. Έτσι, διαβάζοντας το κείμενο στη [Βικιπαίδεια](#), οι μαθητές κάνουν μια μορφή ρεπορτάζ, όπου η κάθε ομάδα αναλαμβάνει να φέρει σε πέρας συγκεκριμένες δραστηριότητες, είτε πρόκειται για τη σύνταξη του κειμένου, τη δημιουργία σχεδιαγραμμάτων και χρονογραμμής είτε την αναζήτηση εικόνων. Το αποτέλεσμα που θα προκύψει, θα το αναρτήσουν είτε στο Wiki της τάξης, είτε στην ιστοσελίδα κλπ., έτσι ώστε να μπορούν και άλλοι μαθητές να μάθουν για τον Εθνικό Ύμνο, χωρίς πολλές λεπτομέρειες. Για να καταφέρουν τα βέλτιστα, τους προτείνουμε

το ρεπορτάζ που θα κάνουν να βασιστεί στις ερωτήσεις που υπάρχουν στην 4η δραστηριότητα. Αν θέλουν, μπορούν να ακούσουν τον Εθνικό Ύμνο πατώντας τη σχετική ένδειξη στα δεξιά της ιστοσελίδας ή, μιας και θα επισκεφθούμε τον ιστότοπο της Προεδρίας της Δημοκρατίας, για να διασταυρώσουμε από την επισημότερη -θα έλεγε κανείς- πηγή όλα αυτά που θα γράψουν οι μαθητές, να τον ακούσουν με τη μετάβασή τους στην αρχική σελίδα. Έτσι, οι μαθητές από τον σύνδεσμο που υπάρχει στις «Παραπομπές» επισκέπτονται τον ιστότοπο της [Προεδρίας της Δημοκρατίας](#), για να τους υποδεχτεί η μελωδία του Εθνικού Ύμνου. Το ίδιο κάνουν και για την [Προεδρία της Κυπριακής Δημοκρατίας](#), όπου υπάρχει μια πιο «ορχηστρική» εκτέλεση, και μάλιστα τους δίνεται η δυνατότητα να «κατεβάσουν» τον Ύμνο σε μορφή ηχητικού αρχείου mp3. Τέλος, οι μαθητές επισκέπτονται τα [Wikimedia Commons](#) επιλέγοντας τον υπερσύνδεσμο στο κάτω και δεξί μέρος της ιστοσελίδας, για να ακούσουν άλλες δύο εκδοχές του Εθνικού Ύμνου, με τη μία μάλιστα να είναι αρκετά παλιά, να δουν τις νέες σε παρτιτούρα και να μάθουν γενικότερα για την υπηρεσία Wikimedia Commons.

Σε αυτό το σημείο μπορεί να δοθεί έμπνευση και έναυσμα, ακούγοντας οι μαθητές την «απολαυστική» απαγγελία των πρώτων 16 στροφών του «Ύμνου εις την Ελευθερίαν» από τον Γιάγκο Αργυρόπουλο, επιλέγοντας στο τέλος της σελίδας του [Σπουδαστηρίου Νέου Ελληνισμού](#) τον ανάλογο σύνδεσμο ή τον επόμενο από αυτόν, για μια θεατρικότερη απαγγελία από τον Χρήστο Τσάγκα. Αν χρειαστεί, επαναλαμβάνονται οι απαγγελίες, ώστε να μπορέσουν οι μαθητές να νιώσουν τη συγκίνηση που αναδύεται από τους στίχους του Σολωμού και να καταλάβουν το νόημα έτσι όπως εξελίσσεται.

Τα «σφιχτά» και «μαζεμένα» κείμενα που θα προκύψουν μετά τη συνεργασία των μαθητών αλλά και ο τρόπος παρουσίασης και διάχυσής τους είναι τα βασικά σημεία αξιολόγησης των μαθητών σε αυτήν τη φάση.

Β' φάση - 2 ώρες - Οι δημιουργοί του Εθνικού Ύμνου

Σε αυτήν τη φάση, οι μαθητές θα αναζητήσουν τα στοιχεία των δημιουργών του εθνικού μας ύμνου, αλλά και άλλες βασικές και ενδιαφέρουσες λεπτομέρειες της ζωής τους. Με τις πληροφορίες που θα εντοπίσουν επισκεπτόμενοι επιλεγμένες ιστοσελίδες θα δημιουργήσουν το βιογραφικό σημείωμα του Διονυσίου Σολωμού, αλλά και του Νικόλαου Χαλκιάπουλου-Μάντζαρου. Για να βοηθηθούν οι μαθητές, πριν ακόμα ξεκινήσουν τις «επισκέψεις», τους παραπέμπουμε στο βιβλίο «Γλώσσα Ε' Δημοτικού» και συγκεκριμένα στην [ενότητα 9](#) (σ. 36-38), για να δουν ένα βιογραφικό σημείωμα, αλλά και για να μάθουν (αν δεν ξέρουν ήδη) τι είναι και από ποια μέρη αποτελείται. Αυτό θα βοηθήσει τους μαθητές, έτσι ώστε να περιορίσουν την έκταση των πληροφοριών που θα χρησιμοποιήσουν, δημιουργώντας με αυτόν τον τρόπο ένα «μικρό» αλλά ουσιώδες βιογραφικό του Σολωμού και του Μάντζαρου. Αυτό μπορεί να γίνει σε μια παρουσίαση με περισσότερα πολυτροπικά χαρακτηριστικά, επιλέγοντας, βέβαια, και κάποιες εικόνες από το διαδίκτυο για τον απαραίτητο «καλλωπισμό».

Έτσι, οι μαθητές, με βάση το [2ο φύλλο εργασίας](#), επισκέπτονται τη [Βικιπαίδεια](#) και πληκτρολογούν «Διονύσιος Σολωμός». Όπως είναι αναμενόμενο, θα συναντήσουν πληθώρα πληροφοριών, μιας και υπάρχουν αναλυτικότερα στοιχεία για τη ζωή του εθνικού μας ποιητή. Οι μαθητές, με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού, θα επιλέξουν τα σημαντικότερα -κατά τη γνώμη τους- στοιχεία, έχοντας πάντα κατά νου ότι η έκταση του βιογραφικού σημειώματος πρέπει να είναι περιορισμένη. Η αντιπροσωπευτική φωτογραφία που υπάρχει στο δεξί μέρος της ιστοσελίδας μπορεί κάλλιστα να κοσμήσει το βιογραφικό σημείωμα του Σολωμού. Στη συνέχεια, προτρέπουμε τους μαθητές να επισκεφθούν μια άλλη ιστοσελίδα με σχετικό περιεχόμενο αλλά σίγουρα «φτωχότερο». Έτσι, με την επίσκεψή τους στον ιστότοπο του Πανεπιστημίου Αθηνών και συγκεκριμένα στην ιστοσελίδα του καθηγητή Φυσικής Νεκτάριου Μαμαλούγκου, και εστιάζοντας στα [«Βιογραφικά στοιχεία»](#) του Σολωμού έχουν τη δυνατότητα να δουν σχεδόν τις ίδιες πληροφορίες αλλά

περισσότερο «μαζεμένες». Αυτό, βέβαια, είναι μια πρώτη τάξεως ευκαιρία να διασταυρώσουν τις πληροφορίες που βρήκαν στη [Βικιπαίδεια](#) με αυτές που αναφέρονται στην ιστοσελίδα. Σε αυτό το σημείο μπορεί ο εκπαιδευτικός να ζητήσει από τους μαθητές να επισκεφθούν το [Μουσείο Σολωμού και επιφανών Ζακυνθίων](#), για να δουν ένα μικρότερο βιογραφικό σημείωμα εστιασμένο στο έργο του, αλλά και για να μάθουν για την ύπαρξη αυτού του μουσείου. Σε αυτό το σημείο ο εκπαιδευτικός μπορεί να εκμεταλλευτεί την ευκαιρία για να επισημάνει στους μαθητές τη διαφορετική όψη του κάθε βιογραφικού, ξεκινώντας με αυτόν τον τρόπο συζήτηση για το τι από τη ζωή του Σολωμού επιλέγει ο κάθε συντάκτης να προβάλλει και για ποιο λόγο. Βέβαια, αν υπάρχει χρόνος, θα ήταν καλή ιδέα και μια μικρή πλοήγηση στον ιστότοπο, και μάλιστα θα μπορούσαν οι μαθητές να αντιγράψουν κάποια εικόνα από την [Αίθουσα Σολωμού](#) για το έγγραφο ή την παρουσίασή τους.

Κλείνοντας, οι μαθητές επισκέπτονται το Φωτόδεντρο, για να δουν σε βίντεο κάποια [«Βιογραφικά στοιχεία»](#) του ποιητή, αλλά και σε άλλο βίντεο τη σχέση [γλώσσας και έθνους](#) κατά τον Σολωμό. Για το τέλος και για να αντιληφθούν τη σπουδαιότητα του έργου του Σολωμού, οι μαθητές αρχικά σχολιάζουν τα λόγια του Μίκη Θεοδωράκη για τον Σολωμό και επισκέπτονται στη συνέχεια ιστότοπο όπου υπάρχουν [«Οι μαγικές βαλίτσες της ποίησης»](#), και διαβάζουν για τις λέξεις, τις εικόνες, τις ιδέες, αλλά και τις σπουδαίες στιγμές που αναδύονται μέσα από την ποίηση του Σολωμού.

Στη συνέχεια, οι μαθητές θα προχωρήσουν στην αναζήτηση εκείνων των στοιχείων που θα τους επιτρέψουν να δημιουργήσουν έγγραφο ή παρουσίαση με θέμα τα βιογραφικά στοιχεία του συνθέτη Νικόλαου Μάντζαρου. Γι' αυτό, λοιπόν, επισκέπτονται τη [Βικιπαίδεια](#) και πληκτρολογούν το όνομα του συνθέτη. Βρίσκονται στην ιστοσελίδα στην οποία παρατίθενται σαφώς λιγότερα από τον Σολωμό στοιχεία για τη ζωή και το έργο του συνθέτη του Εθνικού Ύμνου. Ταυτόχρονα οι μαθητές πληροφορούνται και το δεύτερο επώνυμο του συνθέτη, το «Χαλκιάπουλος». Κατόπιν διασταυρώνουν τις πληροφορίες που αναφέρει η [Βικιπαίδεια](#), επισκεπτόμενοι τον

ιστότοπο της [Ελληνικής Κοινότητας Νάπολης και Καμπανίας](#) και διαβάζοντας για τον Νικόλαο Μάντζαρο. Εκεί θα δουν, επίσης, ότι ο συνθέτης ίδρυσε την πρώτη [Φιλαρμονική Εταιρεία στην Ελλάδα](#), αυτήν της Κέρκυρας, της οποίας είναι και ισόβιος πρόεδρος. Οι μαθητές μπορούν να δουν ορισμένες εκδηλώσεις που είναι προγραμματισμένες από τη Φιλαρμονική Εταιρεία Κέρκυρας στην ιστοσελίδα της στο [Facebook](#), μαθαίνοντας αλλά περισσότερο κατανοώντας ότι τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης χρησιμοποιούνται και για άλλους σκοπούς πέραν αυτών που γνωρίζουν. Για να μάθουν δε πώς ξεκίνησε η συνεργασία του Σολωμού με τον Μάντζαρο και προέκυψε ο Εθνικός Ύμνος, μπορούν να παρακολουθήσουν ένα ολιγόλεπτο βίντεο στο Φωτόδεντρο, το οποίο αναφέρεται στο γεγονός, και τιτλοφορείται [«Δ. Σολωμός: Κέρκυρα/ Η γνωριμία με τον Ματζαρό»](#).

Οι μαθητές πλέον με τις πληροφορίες που είδαν και με τα στοιχεία που επέλεξαν ολοκληρώνουν τη σύνταξη των βιογραφικών σημειωμάτων. Ενδεχομένως θα μπορούσαν να γράψουν κι ένα σχόλιο για το έργο του Σολωμού καθώς και για την προσφορά του Μάντζαρου, ως επίλογο στα δύο βιογραφικά σημειώματα.

Το πόσο σύντομα και ουσιώδη είναι τα βιογραφικά σημειώματα των δύο δημιουργών είναι ένα από τα στοιχεία που θα αξιολογήσουμε στην παρούσα φάση, δηλαδή κατά πόσο οι μαθητές απέφυγαν να πλατειάσουν με προσωπικά ή αδιάφορα, για το παρόν σενάριο, στοιχεία καθώς και η εμφάνισή τους, δηλαδή κατά πόσο οι μαθητές αξιοποίησαν τα εργαλεία που προσφέρει το λογισμικό που χρησιμοποίησαν.

Γ' φάση - 6 ώρες - Οι άλλοι εθνικοί ύμνοι του κόσμου

Αφού λοιπόν οι μαθητές γνώρισαν αρκετά στοιχεία του εθνικού μας ύμνου, τους προτείνεται να μελετήσουν, χωρισμένοι σε ομάδες, αφού πρώτα αναζητήσουν και στη συνέχεια διαβάσουν, το περιεχόμενο άλλων εθνικών ύμνων ανά τον κόσμο. Επειδή ο όγκος του υλικού που θα επεξεργαστούν οι μαθητές φαντάζει αποτρεπτικά τεράστιος, φροντίζουμε από πριν να εντοπίσουμε και να προτείνουμε συγκεκριμένους ύμνους οι οποίοι περιέχουν οτιδήποτε το αξιοπρόσεκτο και άξιο αναφοράς, ή πληροφορίες που

θα μας επιτρέψουν να ομαδοποιήσουμε, κατά κάποιον τρόπο, τους ύμνους. Ήδη αυτό, στα πλαίσια συγγραφής του παρόντος, έχει πραγματοποιηθεί, εντούτοις μπορεί ο εκπαιδευτικός να θέλει να εστιάσει περισσότερο σε μερικούς τομείς ή να απομονώσει ορισμένα «κομμάτια» από την παρούσα πρόταση διδασκαλίας. Γι' αυτό η «ομαδοποίηση» που ακολουθεί μπορεί να αλλάξει ή και να περιοριστεί. Καθ' όλη τη διαδικασία οι μαθητές καταγράφουν σε επεξεργαστή κειμένου τα συμπεράσματά τους, για κάθε ζήτημα που εξετάζεται, με απώτερο σκοπό να δημιουργήσουν κείμενο, άξιο δημοσίευσης στο διαδίκτυο με οποιονδήποτε τρόπο, και -γιατί όχι- αυτό να προστεθεί στο ήδη υπάρχον κείμενο στη [Βικιπαίδεια](#). Να τονιστεί ότι η επιλογή των προς εξέταση ύμνων δε βασίζεται σε κριτήρια πληθυσμιακά, οικονομικά, πολιτισμικά ή «δημοφιλίας», αλλά καθαρά σε κριτήρια σχετικά με το ενδιαφέρον που παρουσιάζουν οι στίχοι του κάθε ύμνου. Επίσης, η επιλογή των ύμνων όπως αναφέρεται στις *Άλλες εκδοχές*, θα μπορούσε να γίνει με κριτήριο την πληθυσμιακή σύνθεση της τάξης, με στόχο να υπάρξει μια πιο γειωμένη διαπολιτισμική προσέγγιση της διδασκαλίας.

Έτσι, οι μαθητές, σύμφωνα με το [3ο φύλλο εργασίας](#), μεταβαίνουν στη [Βικιπαίδεια](#), και από την ιστοσελίδα στην οποία εξαρχής είχαν δει τι είναι ο εθνικός ύμνος επιλέγουν τον σύνδεσμο «[Κατάλογος εθνικών ύμνων](#)», για να βρεθούν μπροστά σε κάποιο εισαγωγικό σημείωμα στο οποίο περιγράφονται μερικά ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάποιων ύμνων. Αφού κρατήσουν σημειώσεις και πιθανόν κινηθεί η περιέργειά τους για το περιεχόμενό τους, τους προτείνεται να επισκεφθούμε ιστοσελίδες με τον ύμνο κάθε χώρας, για να βγουν κάποια χρήσιμα συμπεράσματα. Αναφέρουμε ότι σε κάθε περίπτωση, όπου βέβαια είναι διαθέσιμη, θα ακούγεται και η μελωδία του ύμνου που έχουμε επισκεφθεί, τόσο για να συγκρίνουμε τα ακούσματα μεταξύ τους, όσο και για να επιβεβαιώσουν οι μαθητές αυτό που αναφέρεται στην αρχή του κειμένου στην αρχική ιστοσελίδα, για το εμβληματικό ύφος των ύμνων.

Μια άλλη παράμετρος που αναφέρεται και θα εξεταστεί είναι η έντονη παρουσία του μονάρχη στους ύμνους, αν όχι η ταύτιση του εθνικού ύμνου με τον

βασιλικό ύμνο, όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται για τον εθνικό ύμνο της [Ιορδανίας](#). Οι μαθητές μπορούν να δουν, επίσης, ότι και στο [Μπαχρέιν](#) ο εθνικός ύμνος της χώρας αναφέρει τον βασιλιά, πράγμα όμως που φρόντισε ο ίδιος να επιβάλει από το 2002. Ακόμα, χαρακτηριστικό παράδειγμα προσωπολατρίας αποτελεί ο εθνικός ύμνος της [Ιαπωνίας](#), ο οποίος μάλιστα επικρίθηκε για το περιεχόμενο των στίχων του μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Οι μαθητές σε αυτό το σημείο μαθαίνουν, επίσης, ότι εκτός του ότι οι στίχοι του συγκεκριμένου ύμνου είναι οι παλαιότεροι όλων, συγκροτούν και έναν από τους μικρότερους ύμνους. Βέβαια, το πιο γνωστό παράδειγμα εξύμνησης της μοναρχίας είναι ο βρετανικός εθνικός ύμνος, που παράλληλα είναι και βασιλικός, αφού άλλωστε αλλάζει αναλόγως φύλου του μονάρχη και του τίτλου του. Έτσι, το γνωστό «[God save the Queen](#)» ήταν στην αρχή «[God save the King](#)» και αφορούσε κράτη όπως η Νέα Ζηλανδία, η Αυστραλία, ο Καναδάς, η Τζαμάικα, κλπ.

Με αυτόν τον τρόπο οι μαθητές αντιλαμβάνονται και τις διαστάσεις της αποικιοκρατίας, ιστορικό φαινόμενο το οποίο συνάντησαν και στο βιβλίο της Ιστορίας στην αρχή της σχολικής χρονιάς, και μπορούν να δουν παραστατικά σε εικόνες, δηλαδή την έκταση της [Βρετανικής Αυτοκρατορίας](#), τις [Γαλλικές αποικίες](#) και τα κράτη όπου ομιλείται η [Ισπανική Γλώσσα](#) ως αποτέλεσμα της κατοχής τους από την Ισπανία, αλλά και η [Πορτογαλική γλώσσα](#). Γι' αυτό και οι χώρες της πρώην Βρετανικής Κοινοπολιτείας έχουν τον ίδιο ύμνο είτε ως κύριο είτε ως δευτερεύοντα, είτε ως εθνικό, είτε ως βασιλικό. Κοινό ύμνο έχουν όμως και άλλες χώρες, όπως η Ελλάδα με την Κύπρο, αλλά και η [Εσθονία](#) με τη [Φιλανδία](#), ως προς τη μουσική μόνο, γεγονός που θα μπορούσε να διερευνηθεί γιατί συμβαίνει. Αξιοσημείωτο, βέβαια, είναι το γεγονός ότι ένα μικρό κράτος σαν τη [Μικρονησία](#) (όνομα και πράγμα που θα έλεγε κι ο λαός) έχει ως εθνικό ύμνο ένα γερμανικό φοιτητικό τραγούδι, που υπήρξε μάλιστα ο ανεπίσημος ύμνος της Δυτικής Γερμανίας μεταξύ 1949 και 1952, στην αρχή του Ψυχρού Πολέμου, πριν καθιερωθεί ο σημερινός, μετά τις πολιτικές μεταβολές του 1989. Εξαιτίας μάλιστα αυτών των μεταβολών, αρκετές χώρες

άλλαξαν τον εθνικό ύμνο τους, όπως η [Ρωσία](#) και η [Τσεχία](#), αλλά και η [Μογγολία](#), που έστω καθυστερημένα αναθεώρησε το 2006 τον ύμνο της αφαιρώντας από τους στίχους την αναφορά στον Λένιν και τον Στάλιν και προσθέτοντας τον Τζέκινς Χαν. Όμως εκτός από τις αμιγώς πολιτικές μεταβολές, υπάρχουν και άλλες αλλαγές που προέκυψαν ως αποτέλεσμα είτε βίαιων είτε ειρηνικών πράξεων, οι οποίες επηρέασαν τους εθνικούς ύμνους των χωρών. Χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι ο ύμνος της [Κίνας](#) αλλά και της [Κούβας](#), ο οποίος γράφτηκε εξαιτίας μιας μάχης το 1868, και το περίεργο βεβαίως είναι η διατήρησή του και μετά την επανάσταση του 1959. Κάτι το οποίο δεν έγινε στο [Ανατολικό Τιμόρ](#), όπου επίσημα ο ύμνος καθιερώθηκε μόλις το 2002, αφού την ανεξαρτησία από τους Πορτογάλους το 1975 διαδέχτηκε η εισβολή της Ινδονησίας. Γι' αυτό μάλλον οι στίχοι του εθνικού ύμνου αναφέρουν τη λέξη ιμπεριαλισμός, όπως και ο εθνικός ύμνος του [Λάος](#).

Στη συνέχεια, οι μαθητές, σύμφωνα με το [4ο φύλλο εργασίας](#), επισκέπτονται την ιστοσελίδα με τον ύμνο του [Ομάν](#), για να διακρίνουν την αναφορά των στίχων στον θεό, αλλά και αυτή με τον εθνικό ύμνο της [Μαυριτανίας](#). Βέβαια, θα περίμενε κανείς να συμβαίνει κάτι τέτοιο, μιας και οι μουσουλμανικές χώρες διοικούνται κυρίως από θεοκρατικά καθεστώτα, όπως για παράδειγμα το [Ιράν](#). Αυτό που εκπλήσσει όμως είναι η αναφορά στον θεό που υπάρχει σε εθνικούς ύμνους κρατών που δεν προϋδεάζουν για κάτι τέτοιο, όπως η [Ισλανδία](#), η [Σερβία](#), η [Εσθονία](#), η [Ουγγαρία](#), της οποίας μάλιστα ο εθνικός ύμνος ήταν χωρίς στίχους την εποχή της ισχυροποίησης του κομμουνιστικού καθεστώτος. Πάντως η αναφορά του θεού σε εθνικούς ύμνους δεν εξαρτάται από κάτι συγκεκριμένο, αφού το γεγονός συναντάται σε διαφορετικής κουλτούρας λαούς, και βεβαίως δεν περιορίζεται γεωγραφικά, εφόσον τόσο η [Ζάμπια](#) όσο και η [Τζαμάικα](#) έχουν έντονη την παρουσία θρησκευτικών στίχων στους ύμνους τους, αλλά ούτε και πληθυσμιακά, αφού ο εθνικός ύμνος της [Μάλτας](#) είναι ουσιαστικά μια προσευχή.

Κατόπιν, οι μαθητές, εφόσον διαβάσουν ξανά το [εισαγωγικό κείμενο](#) και συγκεκριμένα από το σημείο που αναφέρεται στον ύμνο της [Νοτίου Αφρικής](#) και στις

πέντε (από τις 11) γλώσσες που χρησιμοποιούνται, επισκέπτονται την ιστοσελίδα του εθνικού ύμνου της [Σιγκαπούρης](#), αλλά και αυτήν της [Ελβετίας](#) και του [Βελγίου](#). Διαβάζοντας τους προαναφερόμενους ύμνους μπορούν να αντιληφθούν ότι εφόσον υπάρχουν περισσότερες της μίας εθνότητες σε ένα κράτος, ο εθνικός ύμνος της χώρας «οφείλει» να περιέχει στίχους στις γλώσσες που ομιλούνται από τους κατοίκους. Σε αυτό το σημείο προτείνεται στους μαθητές να διαβάσουν τον εθνικό ύμνο του [Σουρινάμ](#), ο οποίος είναι γραμμένος τόσο στα Ολλανδικά όσο και στην τοπική γλώσσα, για να αντιληφθούν, όπως προαναφέρθηκε, ότι η πολυγλωσσία στους ύμνους δεν οφείλεται μόνο στη συνύπαρξη εθνοτήτων στα στενά όρια του κράτους, αλλά και στον επεκτατισμό των ευρωπαϊκών κρατών την εποχή της αποικιοκρατίας. Για να τονιστεί ιδιαίτερα το γεγονός αυτό, προτείνεται στους μαθητές να διαβάσουν τους στίχους του εθνικού ύμνου του [Μάλι](#), της [Μοζαμβίκης](#), του [Μπενίν](#), και σίγουρα της [Μπουργκίνα Φάσο](#), όπου γίνεται σαφέστατη αναφορά στην ανεξαρτησία και στην απελευθέρωση από τους (κατά κύριο λόγο) Γάλλους. Άλλωστε, στο σύνολό τους οι αφρικανικοί ύμνοι έχουν έντονο το στοιχείο της επιθυμίας απελευθέρωσης, όπως λ.χ. ο ύμνος της [Αλγερίας](#) και του [Τόγκο](#), και είναι ίσως η Αφρική η μοναδική ήπειρος της οποίας το όνομα συναντάται μέσα στους στίχους των εθνικών ύμνων των χωρών της, άλλοτε έντονα, όπως σε αυτόν της [Τανζανίας](#), ή άλλοτε «διακριτικά», όπως στον εθνικό ύμνο της [Σενεγάλης](#).

Έντονο όμως απελευθερωτικό χαρακτήρα έχουν και οι εθνικοί ύμνοι πολλών κρατών της Λατινικής Αμερικής, για τους οποίους στη συνέχεια οι μαθητές διαβάζουν σύμφωνα με το [5ο φύλλο εργασίας](#), όπως αυτός της [Βενεζουέλας](#), της [Γουινέας](#), της [Αργεντινής](#), ο οποίος «μοιάζει» κάπως στον δικό μας εθνικό ύμνο, και βέβαια της [Βολιβίας](#) με αναφορά στον Σιμόν Μπολιβάρ. Τέτοιες αναφορές σε πρόσωπα και ονομασίες έχουμε και στον εθνικό ύμνο της [Ανδόρρας](#) για τον Καρλομάγνο, στην [Αίγυπτο](#) για τον Νείλο, στον μακροσκελή ύμνο της [Κολομβίας](#) και της [Ινδίας](#) για τα τοπωνύμια και τις πόλεις της χώρας, αλλά και σε αυτόν του

[Αφγανιστάν](#), όπου, όπως μπορούν να διαβάσουν οι μαθητές, είναι υποχρεωτική, από το σύνταγμα η αναφορά στα ονόματα των φυλετικών και εθνικών ομάδων της χώρας.

Από την άλλη υπάρχουν ύμνοι στους οποίους δεν υπάρχουν στίχοι, όπως της [Ισπανίας](#) και του [Αγίου Μαρίνου](#) και ύμνοι που αναφέρονται (ή μάλλον είναι αφιερωμένοι) στη σημαία, με κύριο «αντιπρόσωπο» την «Αστερόεσσα» των [ΗΠΑ](#), αλλά και της [Αλβανίας](#), του [Τζιμπουτί](#) και του [Μονακό](#). Εντύπωση ενδεχομένως να προκαλέσει στους μαθητές η ελάχιστη χρήση της έννοιας «πατρίδα» στους στίχους των εθνικών ύμνων, αφού εκτενής αναφορά της υπάρχει μόνο στους ύμνους του [Ιράκ](#) και της [Αϊτής](#), σε αντίθεση με τον [σουηδικό](#) εθνικό ύμνο, ο οποίος «πάσχει» από έλλειψη «πατριωτισμού», γιατί όταν συντάχτηκε ήταν στο προσκήνιο η Πανσκανδιναβική ένωση και φιλοσοφία.

Ο πατριωτισμός μαζί με τον πόλεμο και το αίμα είναι έννοιες που συναντώνται σχεδόν σε όλους τους εθνικούς ύμνους των χωρών που βρίσκονταν αρκετά χρόνια σε εμπόλεμη κατάσταση, προσπαθώντας να αποτινάξουν μακροχρόνιους ζυγούς. Στη συνέχεια, οι μαθητές, σύμφωνα με το [6ο φύλλο εργασίας](#), μπορούν να δουν ότι εκτός από τον δικό μας εθνικό ύμνο, με πόλεμο και αίμα είναι «διανθισμένοι» ο εθνικός ύμνος της [Αλγερίας](#), του [Μεξικού](#), του [Βιετνάμ](#) και της [Ανγκόλας](#). Σε όλους αυτούς διακρίνεται η αυταπάτηση, η θυσία και η δύναμη που αντλείται από όλους όσους έπεσαν στον αγώνα. Όμως, και για άλλες χώρες, οι οποίες είχαν «εσωτερικό» τύραννο, παρατηρούμε ότι ο ύμνος τους είναι βουτηγμένος στο αίμα με βία και πόλεμο, όπως είναι λ.χ. η Μασσαλιώτιδα των [Γάλλων](#). Επίσης, ενώ θα περίμενε κανείς για χώρες όπως η [Γερμανία](#), η [Γεωργία](#) και η [Γκάμπια](#) οι εθνικοί ύμνοι να περιέχουν τα παραπάνω χαρακτηριστικά, εντούτοις οι στίχοι τους μιλούν για ειρήνη και ιδανικά. Αρκετά «περίεργο» εθνικό ύμνο διαθέτει η [Γουατεμάλα](#), με αρκετή δόση προειδοποίησης προς τους εχθρούς, αλλά ιδιαίτερα διαφορετικός είναι και ο ύμνος της [Δομινικανής Δημοκρατίας](#), αφού στο περιεχόμενό του δεν υπάρχει ο όρος «Δομινικανός» αλλά αντί αυτού χρησιμοποιείται ο όρος «Κισκενιανός», που είναι ποιητικότερος, σύμφωνα με τις πληροφορίες που αναφέρονται στην ιστοσελίδα.

Στη συνέχεια, οι μαθητές μπορούν να δουν τους εθνικούς ύμνους χωρών οι στίχοι των οποίων αναφέρονται στις ομορφιές της χώρας, στην ειρήνη, στη χαρά. Το φαινόμενο αυτό συναντιέται κυρίως σε μικρές, κατά κύριο λόγο, τροπικές και εξωτικές χώρες, όπως ο [Άγιος Βικέντιος](#), ο [Άγιος Χριστόφορος και Νέβις](#), η [Γουιάνα](#), αλλά και μεγαλύτερες, όπως η [Αυστραλία](#) και η [Βραζιλία](#). Μάλιστα, ο εθνικός ύμνος της [Αγίας Λουκίας](#) παρουσιάζει τη χώρα ως «ωραία Ελένη» της Δύσης, την οποία «ποθούσαν» πολλοί να κατακτήσουν. Επίσης, ο εθνικός ύμνος της [Νικαράγουας](#) είναι ο μοναδικός από την κεντρική και λατινική Αμερική που προάγει φιλειρηνικά αισθήματα.

Για το τέλος οι μαθητές μπορούν να δουν τον μεγαλύτερο εθνικό ύμνο, αυτόν της [Ουρουγουάης](#), τον παλαιότερο, που είναι ο [Ολλανδικός](#), αλλά και τον νεότερο, που δεν είναι άλλος από τον εθνικό ύμνο του νεοϊδρυθέντος κράτους του [Νοτίου Σουδάν](#), με μόλις τρία χρόνια ύπαρξης. Επίσης, οι μαθητές μπορούν να πληροφορηθούν για το παλιό και αγαπημένο τραγούδι των [Μαυροβονίων](#), που εξελίχθηκε σε εθνικό τους ύμνο, να δουν και τον εθνικό ύμνο των [Σκοπίων](#), όπου βέβαια υπάρχει «θέμα», λόγω ονόματος, και να διαβάσουν και τον -μυθιστορηματικής έκτασης- εθνικό ύμνο της γείτονος [Τουρκίας](#), ο οποίος είναι ταυτόχρονα και ο ύμνος του ψευδοκράτους της Κύπρου, γεγονός που μόνο τυχαίο δεν μπορεί να θεωρηθεί.

Η κατανόηση από την πλευρά των μαθητών των ιδιαιτεροτήτων που παρουσιάζουν οι εθνικοί ύμνοι των χωρών-μελών του ΟΗΕ, των ιδιαίτερων συνθηκών που επηρέασαν τη δημιουργία τους αλλά και το περιεχόμενό τους στην εξέλιξη της ιστορίας είναι τα σημεία που μπορεί κανείς να αξιολογήσει. Επίσης, ο τρόπος με τον οποίο θα οργανωθούν, αξιοποιηθούν και δημοσιοποιηθούν τα συμπεράσματα και οι κρίσεις των μαθητών, είναι ένα βασικό αξιολογικό κριτήριο.

Δ' φάση - 2 ώρες - Καλλιτεχνική έκφραση

Σε αυτήν τη φάση οι μαθητές, εκφράζοντας τα καλλιτεχνικά τους αισθήματα, προσπαθούν -ενδεχομένως με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού των εικαστικών- να απεικονίσουν σε μια ζωγραφιά την ορμή και τη βία της Ελευθερίας. Οι στίχοι του Εθνικού Ύμνου ενδείκνυνται γι' αυτό και αποτελούν ενδιαφέρουσα πηγή έμπνευσης για τους μαθητές. Εναλλακτικά, θα μπορούσαν οι αλλοδαποί μαθητές της τάξης να κάνουν το ίδιο για τον ύμνο της χώρας καταγωγής των γονιών τους, ενισχύοντας με αυτόν τον τρόπο το διαπολιτισμικό κλίμα της τάξης.

Μια άλλη μορφή καλλιτεχνικής έμπνευσης θα μπορούσε να είναι η συμμετοχή των μαθητών στη σχολική εορτή της 25ης Μαρτίου είτε απαγγέλλοντας ολόκληρο τον Εθνικό Ύμνο, είτε τραγουδώντας τον, σε συνδυασμό με την ανακοίνωση των αποτελεσμάτων του ρεπορτάζ στη διάρκεια της Α' φάσης. Κατ' αυτόν τον τρόπο αξιολογείται με τον καλύτερο τρόπο το κατά πόσο το παρόν σενάριο και η όλη διαδικασία επηρέασαν τους μαθητές.

ΣΤ. ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

1^ο φύλλο εργασίας

Δραστηριότητα 1

Συζητήστε μεταξύ σας και καταγράψτε σε χαρτί ό,τι γνωρίζετε για τον εθνικό μας ύμνο (δημιουργοί, χρόνος γραφής, καθιέρωση κλπ.). Κατόπιν, και για να μάθετε περισσότερα, επισκεφθείτε τη [Βικιπαίδεια](#) και πληκτρολογήστε «εθνικός ύμνος». Απαντήστε στις παρακάτω ερωτήσεις, για να αντιληφθείτε τη σημασία που έχει για κάποια χώρα ο εθνικός της ύμνος.

- Τι είναι «εθνικός ύμνος»;
- Πότε καθιερώθηκαν οι περισσότεροι;
- Τι είναι η «Μασσαλιώτιδα»;
- Υπάρχει περίπτωση να έχει μια χώρα περισσότερους από έναν εθνικούς ύμνους;

Δραστηριότητα 2

Στη [Βικιπαίδεια](#) επίσης, πληκτρολογήστε «ελληνικός εθνικός ύμνος», για να βρεθείτε σε «ανακατεύθυνση», όπως επισημαίνεται (κάτω από τον τίτλο της σελίδας) στον «Ύμνο εις την Ελευθερίαν». Παρατηρήστε την πρώτη πρόταση και καταγράψτε τα συμπεράσματά σας για τη σχέση «Ύμνου εις την Ελευθερίαν» και Εθνικού Ύμνου.

Δραστηριότητα 3

Ο εθνικός μας ύμνος, όπως μπορείτε να διαβάσετε στην ψηφιακή εγκυκλοπαίδεια, είχε τη δική του «περιπέτεια» πριν καθιερωθεί. Σαν δημοσιογράφοι και χωρισμένοι σε ομάδες, προσπαθήστε να κάνετε ένα ρεπορτάζ σχετικά με τις διεργασίες και τα γεγονότα που έλαβαν χώρα πριν καθιερωθεί, το 1865. Δημοσιεύστε τα αποτελέσματα της καταγραφής σας στην ηλεκτρονική εφημερίδα της τάξης ή αναρτήστε τα στο Wiki. Μπορείτε, επίσης, να πληροφορήσετε σχετικά το κοινό που θα παρακολουθήσει τη γιορτή της 25^{ης} Μαρτίου, παρουσιάζοντας ένα σύντομο κείμενο.

Δραστηριότητα 4

Για να επιτύχετε κάτι τέτοιο, θα σας βοηθήσουν σημαντικά οι απαντήσεις που θα δώσετε στις παρακάτω ερωτήσεις:

- Ποιος έγραψε τον Εθνικό Ύμνο και ποιος τον μελοποίησε;
- Ποια είναι τα χαρακτηριστικά στοιχεία του ποιήματος;
- Πόσες μελοποιήσεις έχει ο εθνικός μας ύμνος και πότε έγινε η καθεμία;
- Πότε, από ποιον και πώς καθιερώθηκε ο εθνικός μας ύμνος;
- Πότε έγινε ο εθνικός μας ύμνος και ύμνος της Κύπρου;

Δραστηριότητα 5

Αν και μάλλον ανταποκριθήκατε ήδη στην πρόκληση να ακούσετε τον Εθνικό Ύμνο πατώντας το βελάκι στο δεξί πλαίσιο, όμως αξίζει να επισκεφθείτε τον ιστότοπο της [Προεδρίας της Δημοκρατίας](#), όπου θα σας υποδεχθεί η μελωδία του Εθνικού Ύμνου. Το ίδιο κάντε και για την [Προεδρία της Κυπριακής Δημοκρατίας](#), όπου υπάρχει μια πιο «ορχηστρική» εκτέλεση και σας δίνεται η δυνατότητα να «κατεβάσετε» τον Ύμνο σε μορφή αρχείου mp3. Ρίξτε και μια ματιά στην έγκυρη και επίσημη εκδοχή της «περιπέτειας» του Εθνικού μας Ύμνου, συγκρίνετέ τα με αυτά που συναντήσατε στη [Βικιπαίδεια](#), και συμπληρώστε ή διορθώστε το ρεπορτάζ σας.

Δραστηριότητα 6

Ακούστε μια «χορταστική» απαγγελία του Εθνικού ύμνου από τον Γιάγκο Αργυρόπουλο και μια «θεατρική» από τον Χρήστο Τσάγκα. Θα τις βρείτε στην ιστοσελίδα του «[Σπουδαστηρίου Νέου Ελληνισμού](#)» στο τέλος, μετά τον Ύμνο και τις σημειώσεις-σχόλια του ποιητή.

Δραστηριότητα 7

Επισκεφθείτε τη [Wikimedia](#), για να ακούσετε άλλες δύο εκδοχές του Εθνικού Ύμνου, αλλά και να δείτε την παρτιτούρα του.

2^ο φύλλο εργασίας

Δραστηριότητα 1

Θυμηθείτε πώς συντάσσεται ένα βιογραφικό σημείωμα, ρίχνοντας μια ματιά στο βιβλίο της Γλώσσας Ε΄ Δημοτικού, και συγκεκριμένα στην [ενότητα 9](#) (σ. 36-38). Με βάση αυτά που θα δείτε, θα συντάξετε τα βιογραφικά σημειώματα του Σολωμού και του Μάντζαρου. Μπορείτε να το κάνετε σε πρόγραμμα παρουσίασης και να παρατηρήσετε τις διαφορές.

Δραστηριότητα 2

Επισκεφθείτε τη [Βικιπαίδεια](#) και πληκτρολογήστε «Διονύσιος Σολωμός». Από την πληθώρα των πληροφοριών προσπαθήστε να επιλέξετε λίγα και ουσιώδη στοιχεία, για να τα εντάξετε στο βιογραφικό του εθνικού μας ποιητή. Αντιγράψτε τη φωτογραφία και επικολλήστε τη στο έγγραφο ή την παρουσίαση.

Δραστηριότητα 3

Δείτε σε έναν διαφορετικό ιστότοπο, με περίεργη γραφή, ορισμένα [βιογραφικά στοιχεία του Σολωμού](#), σε πιο «μαζεμένη» εκδοχή. Δείτε αν αυτά που αναφέρονται στη Βικιπαίδεια είναι όμοια με αυτά που αναφέρονται στην ιστοσελίδα.

Δραστηριότητα 4

Πιο μικρό βιογραφικό αλλά και εργογραφικό σημείωμα μπορείτε να δείτε στον ιστότοπο του [«Μουσείου Σολωμού και Επιφανών Ζακυνθίων»](#). Πλοηγηθείτε στον ιστότοπο και, αν ενδιαφέρεστε, στην [«Αίθουσα Σολωμού»](#), όπου θα βρείτε εικόνες για το «στόλισμά» της εργασίας σας.

Δραστηριότητα 5

Μεταβείτε στο Φωτόδεντρο, για να δείτε δύο βιντεάκια. Το πρώτο περιέχει μια συντομοτάτη [βιογραφία](#) του Σολωμού, ενώ το δεύτερο αφορά τη [γλώσσα και το έθνος](#).

Δραστηριότητα 6

«Στον Ύμνο εις την Ελευθερίαν, όπως πάντα στα έργα του, ο Σολωμός «παγίδευσε» τη μουσική μέσα στον στίχο του. Τη μουσική που ο Μάντζαρος τη βρήκε, την ανέσυρε, την έκανε κτήμα όλων μας, με τον τρόπο που μόνον η μεγάλη μουσική, το ιερό αυτό μυστήριο, μπορεί να το πετύχει. Ολόκληρη η ποίηση του Σολωμού, άλλωστε, ήταν αυτός ο αγώνας, να γράψει μουσική με σκέψη και με λόγο. Και ίσως γι' αυτό υπήρξε τόσο δύσκολος στην τελική διατύπωση. Το ένα σχέδιο ακολουθούσε το άλλο. Έψαχνε για την τελειότητα. Όμως ποια; Μήπως προσπαθούσε το ακατόρθωτο, να μετουσιώσει τον λόγο σε μουσική;»

Συμφωνείτε με αυτά που αναφέρει ο Μίκης Θεοδωράκης για τον Διονύσιο Σολωμό; Τι θα προσθέτατε εσείς; Δείτε στις [«μαγικές βαλίτσες της ποίησης»](#) τα χαρακτηριστικά που «ξεπηδούν» από την ποίηση του Σολωμού, για να εκφράσετε καλύτερα την άποψή σας.

Δραστηριότητα 7

Μεταβείτε στη Βικιπαίδεια και γράψτε το όνομα του συνθέτη του εθνικού μας ύμνου. Επιλέξτε τα σημαντικότερα στοιχεία που εσείς κρίνετε ότι πρέπει να συμπεριληφθούν στο βιογραφικό σημείωμα του Νικόλαου Μάντζαρου.

Δραστηριότητα 8

Ο Μάντζαρος, όπως θα διαβάσατε, εκπαιδεύτηκε στη Νάπολη της Ιταλίας. Η [Ελληνική Κοινότητα Νάπολης και Καμπανίας](#) παραθέτει χρήσιμες πληροφορίες για

τον Μάντζαρο, οι οποίες θα σας βοηθήσουν να εμπλουτίσετε το βιογραφικό του συνθέτη, αλλά και να επιλέξετε τις πληροφορίες της Βικιπαίδειας.

Δραστηριότητα 9

Μεταβείτε στην ιστοσελίδα της «[Φιλαρμονικής Εταιρείας Κέρκυρας](#)», της οποίας ο Μάντζαρος είναι ισόβιος πρόεδρος και δείτε στο [Facebook](#) τις εκδηλώσεις που είναι προγραμματισμένες.

Δραστηριότητα 10

Δείτε στο Φωτόδεντρο το βίντεο «[Δ. Σολωμός: Κέρκυρα/ Η γνωριμία με τον Ματζαρό](#)», για να μάθετε πώς «γεννήθηκε» η οριστική μορφή του εθνικού μας ύμνου.

Δραστηριότητα 11

Αποθηκεύστε τα βιογραφικά σημειώματα των δημιουργών του Εθνικού Ύμνου και αναρτήστε τα στην ιστοσελίδα της τάξης ή του σχολείου.

3^ο φύλλο εργασίας

Δραστηριότητα 1

Μεταβείτε στη Βικιπαίδεια και πληκτρολογήστε «εθνικός ύμνος». Επιλέξτε τον σύνδεσμο [«κατάλογος εθνικών ύμνων»](#). Διαβάστε το κείμενο και κρατήστε σημειώσεις με τα αξιοπρόσεκτα σημεία.

Δραστηριότητα 2

Στην αρχή του κειμένου γίνεται λόγος για το ύφος των εθνικών ύμνων, το οποίο είναι εμβληματικό. Καθώς θα βλέπουμε τον εθνικό ύμνο κάθε χώρας, θα ακούμε -όπου υπάρχει η δυνατότητα- και τη μελωδία του. Τα δικά σας συμπεράσματα θα τα γράψετε στο τέλος.

Δραστηριότητα 3

Σε μερικές χώρες ο εθνικός ύμνος είναι ταυτόχρονα και βασιλικός, δηλαδή εξυμνεί τη βασιλεία, όπως μπορείτε να δείτε στους στίχους του εθνικού ύμνου της [Ιορδανίας](#). Μεταβείτε στον ύμνο του [Μπαχρέιν](#), αλλά και σε αυτόν της [Ιαπωνίας](#). Ποιο κοινό στοιχείο μπορείτε να εντοπίσετε; Αν δεν το βρήκατε, μεταβείτε στον εθνικό ύμνο του [Ηνωμένου Βασιλείου](#), για να το βρείτε σίγουρα.

Δραστηριότητα 4

Τον παραπάνω ύμνο τον υιοθέτησαν όπως είδατε αρκετά κράτη. Γιατί; Στη συνέχεια θα διαβάσετε αρκετούς εθνικούς ύμνους από διάφορες χώρες. Για να μη σας φανεί παράξενη η χρήση της αγγλικής, γαλλικής, ισπανικής και πορτογαλικής γλώσσας σε πολλές χώρες, δείτε την έκταση της [Βρετανικής Αυτοκρατορίας](#) στον παγκόσμιο χάρτη, τις [Γαλλικές αποικίες](#) και τα κράτη όπου ομιλείται η [Ισπανική Γλώσσα](#), ως αποτέλεσμα της κατοχής τους από την Ισπανία, αλλά και η [Πορτογαλική γλώσσα](#).

Δραστηριότητα 5

Όπως θα διαβάσατε νωρίτερα, η Κύπρος έχει καθιερώσει τον ελληνικό εθνικό ύμνο. Επισκεφθείτε την ιστοσελίδα με τον εθνικό ύμνο της [Εσθονίας](#) αλλά και της [Φινλανδίας](#). Τι παρατηρείτε; Μεταβείτε στον ύμνο της [Μικρονησίας](#) (όνομα και πράγμα) και γράψτε ποια σχέση έχει η Γερμανία με αυτόν.

Δραστηριότητα 6

Το 1989 συνέβησαν σημαντικές πολιτικές αλλαγές στην Ευρώπη. Δείτε τους ύμνους κρατών που πρωτοστάτησαν σε αυτές, όπως η [Ρωσία](#) και η [Τσεχία](#). Δείτε επίσης μια ανάλογη «ασιατική» αλλαγή στον ύμνο της [Μογγολίας](#).

Δραστηριότητα 7

Το περιεχόμενο πολλών ύμνων αφορά μια συγκεκριμένη διαμάχη ή ένα πολεμικό γεγονός. Διαβάστε αντίστοιχα στον ύμνο της [Κίνας](#) και της [Κούβας](#).

Δραστηριότητα 8

Μεταβείτε στην ιστοσελίδα του εθνικού ύμνου του [Ανατολικού Τιμόρ](#) και διαβάστε για τη «δοκιμασία» του και φυσικά τους στίχους του ύμνου. Κατόπιν επισκεφθείτε την ιστοσελίδα του ύμνου του [Λάος](#). Συγκρίνετε και βρείτε με αυτόν τον τρόπο το κοινό στοιχείο που υπάρχει και στους δύο ύμνους.

4^ο φύλλο εργασίας

Δραστηριότητα 1

Επισκεφθείτε τις ιστοσελίδες με τους εθνικούς ύμνους του [Ομάν](#), της [Μαυριτανίας](#) και του [Ιράν](#). Βρείτε το κοινό στοιχείο τους και σχολιάστε το αν έχει σχέση με τα συγκεκριμένα κράτη και τον πολιτισμό τους.

Δραστηριότητα 2

Δείτε όμως το ίδιο στοιχείο και σε ύμνους που δεν μπορεί κανείς να σκεφθεί, όπως αυτός της [Ισλανδίας](#), της [Σερβίας](#), της [Εσθονίας](#) και της [Ουγγαρίας](#).

Δραστηριότητα 3

Το ίδιο στοιχείο όμως είναι «πανταχού παρόν», αφού τόσο στον ύμνο της [Ζάμπια](#), της [Τζαμάικας](#) αλλά και της [Μάλτας](#) υπάρχουν σχετικές αναφορές.

Δραστηριότητα 4

Διαβάστε στην αρχική σελίδα του [«Καταλόγου εθνικών ύμνων»](#) το κείμενο για τον ύμνο της [Νοτίου Αφρικής](#). Κατόπιν επισκεφθείτε την ιστοσελίδα με τον ύμνο της [Σγκαπούρης](#), αλλά και αυτή με τον ύμνο της [Ελβετίας](#) και του [Βελγίου](#). Τι παρατηρείτε;

Δραστηριότητα 5

Η πολυγλωσσία στους εθνικούς ύμνους όμως δεν είναι αποτέλεσμα μόνο της γειννίας των λαών, αλλά υπάρχει και η άλλη περίπτωση. Δείτε τον ύμνο του [Σουρινάμ](#), για να το καταλάβετε. Θα σας βοηθήσει και η ανάγνωση των εθνικών ύμνων του [Μάλι](#), της [Μοζαμβίκης](#), του [Μπενίν](#) και περισσότερο της [Μπουρκίνα Φάσο](#).

Δραστηριότητα 6

Οι ύμνοι των χωρών της Αφρικής έχουν έντονο το στοιχείο της απελευθέρωσης στους στίχους τους. Ρίξτε μια ματιά στον ύμνο της [Αλγερίας](#) και του [Τόγκο](#) και θα το διαπιστώσετε. Επίσης, είναι οι μοναδικοί ύμνοι που αναφέρονται στην ήπειρο στην οποία ανήκουν, την Αφρική. Διαπιστώστε το γεγονός στον ύμνο της [Γανζανίας](#) και μετά στον ύμνο της [Σενεγάλης](#).

5^ο φύλλο εργασίας

Δραστηριότητα 1

Δείτε τους ύμνους Λατινικών χωρών όπως της [Βενεζουέλας](#), της [Γουινέας](#) και της [Αργεντινής](#), καθώς και της [Βολιβίας](#). Ποιο κοινό στοιχείο διαπιστώνετε στους τέσσερις αυτούς ύμνους; Ξαναδείτε τον ύμνο της [Αργεντινής](#) και σκεφθείτε αν σας θυμίζει τίποτα. Υπάρχει σε κάποιον ύμνο αναφορά σε πρόσωπο;

Δραστηριότητα 2

Αναφορά σε πρόσωπο θα δείτε και στον εθνικό ύμνο της [Ανδόρας](#). Σε άλλους ύμνους απλώς αναφέρεται η «ζωοδότρια» πηγή, όπως λ.χ. σε αυτόν της [Αιγύπτου](#), ή τα τοπωνύμια και οι πόλεις, όπως σε αυτόν της [Κολομβίας](#) αλλά και της [Ινδίας](#). Παρατηρήστε τι αναφέρεται στον ύμνο του [Αφγανιστάν](#).

Δραστηριότητα 3

Ο εθνικός ύμνος της [Ισπανίας](#) αλλά και αυτός του [Αγίου Μαρίνου](#) έχουν κάτι διαφορετικό από τους άλλους. Ποιο είναι αυτό το στοιχείο;

Δραστηριότητα 4

Επισκεφτείτε την ιστοσελίδα και διαβάστε τον εθνικό ύμνο των [ΗΠΑ](#), και στη συνέχεια αυτόν της [Αλβανίας](#), του [Τζιμπουτί](#) και του [Μονακό](#). Βρείτε το κοινό στοιχείο που υπάρχει στους στίχους και των τεσσάρων ύμνων.

Δραστηριότητα 5

Βρείτε, επίσης, το κοινό στοιχείο στους ύμνους του [Ιράκ](#) και της [Αιτής](#). Δείτε την έλλειψή του στον ύμνο της [Σουηδίας](#), και διαβάστε τον λόγο για τον οποίο συμβαίνει αυτό.

6^ο φύλλο εργασίας

Δραστηριότητα 1

Πολλές χώρες βρίσκονταν για χρόνια σε εμπόλεμη κατάσταση για να αποτινάξουν χρόνια σκλαβιάς, όπως η Ελλάδα. Το γεγονός αυτό επηρέασε σε σημαντικό βαθμό τους εθνικούς ύμνους αυτών των χωρών. Δείτε τον ύμνο της [Αλγερίας](#), του [Μεξικού](#), του [Βιετνάμ](#) και της [Ανγκόλας](#). Καταγράψτε τα κοινά στοιχεία που βρίσκετε σε αυτούς ως απόρροια του απελευθερωτικού τους αγώνα. Άλλα κράτη πέρασαν τη δοκιμασία του «εσωτερικού» τυράννου, γεγονός που επηρέασε τους ύμνους χωρών όπως η [Γαλλία](#).

Δραστηριότητα 2

Μελετήστε τους ύμνους κρατών που λογικά θα πρέπει να είναι σαν τους παραπάνω. Δείτε τον ύμνο της [Γερμανίας](#), της [Γεωργίας](#) αλλά και της [Γκάμπια](#), για να διαπιστώσετε ότι δεν είναι έτσι. Δείτε, επίσης, τον ύμνο της [Γουατεμάλας](#) και εντοπίστε στους περιέργους στίχους ένα ξεχωριστό στοιχείο.

Δραστηριότητα 3

Φανταστείτε τον εθνικό ύμνο της Ελλάδας χωρίς αναφορά στους Έλληνες. Κι όμως, ο ύμνος της [Δομινικανής Δημοκρατίας](#) δεν αναφέρει πουθενά τη λέξη «Δομινικανός». Βρείτε πώς αναφέρεται στον ύμνο ο κάτοικος αυτής της χώρας.

Δραστηριότητα 4

Δείτε τώρα τους ύμνους που αναφέρονται στην ειρήνη, στην ομορφιά, στη χαρά και εν γένει σε ευγενή αισθήματα και όμορφες εικόνες, όπως αυτός του [Αγίου Βικεντίου](#), του [Αγίου Χριστόφορου](#), της [Γουιάνας](#). Ποια κοινά στοιχεία έχουν αυτά τα κράτη; Επισκεφθείτε επίσης και τις ιστοσελίδες με τους εθνικούς ύμνους της [Βραζιλίας](#) και της [Αυστραλίας](#). Βρίσκετε τα ίδια κοινά στοιχεία;

Δραστηριότητα 5

Διαβάστε τον ύμνο της [Αγίας Λουκίας](#) και εντοπίστε το αξιοσημείωτο στοιχείο που υπάρχει σε αυτόν. Δείτε και τον ύμνο της [Νικαράγουας](#), που είναι ο μοναδικός ύμνος λατινοαμερικάνικου κράτους που έχει ειρηνικές «προθέσεις».

Δραστηριότητα 6

Δείτε τον μεγαλύτερο εθνικό ύμνο, αυτόν της [Ουρουγουάης](#), τον παλαιότερο, αυτόν της [Ολλανδίας](#), και τον νεότερο, του [Νοτίου Σουδάν](#). επίσης, επισκεφθείτε τον ύμνο του [Μαυροβουνίου](#), και βρείτε την προέλευσή του.

Δραστηριότητα 7

Η Ελλάδα εδώ και χρόνια διατηρεί προβληματικές σχέσεις με τα γειτονικά [Σκόπια](#). Διαβάστε τον ύμνο, και θα καταλάβετε γιατί. Τελειώνοντας θεωρείται απαραίτητο να ρίξετε μια ματιά σε ένα «μυθιστόρημα», αφού ο ύμνος της [Τουρκίας](#) είναι τέτοιας έκτασης και ίσως παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τους Έλληνες. Τον ίδιο ύμνο έχει και το μη αναγνωρισμένο, από την παγκόσμια κοινότητα, ψευδοκράτος της Κύπρου. Θεωρείτε το γεγονός τυχαίο;

Δραστηριότητα 8

Ολοκληρώστε τις αλλαγές, τις προσθήκες ή τις διορθώσεις στο κείμενό σας και προσπαθήστε να το κάνετε ελκυστικό. Φροντίστε να το δούνε και άλλοι, αναρτώντας το όπου σας βολεύει. Αν καταλάβετε ότι είναι πολύ καλό, εμπλουτίστε με αυτό τη Βικιπαίδεια.

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Αν και το παρόν σενάριο είναι αρκετά πλούσιο σε δραστηριότητες, εντούτοις ο εκπαιδευτικός που θα το εφαρμόσει ενδέχεται να θελήσει να το χειριστεί διαφορετικά παραλείποντας κάποιες δραστηριότητες και να υλοποιήσει άλλες ως επέκταση. Για παράδειγμα, θα μπορούσαν να ακούσουν οι μαθητές τραγουδημένο ολόκληρο τον «[Υμνο εις την Ελευθερία](#)», ιδίως αν η εφαρμογή του σεναρίου ολοκληρωθεί με τη συμμετοχή των μαθητών στη σχολική γιορτή. Με τον ίδιο τρόπο μπορούν οι μαθητές να παρακολουθήσουν μία [εκπομπή-αφιέρωμα](#) στον εθνικό μας ποιητή Σολωμό και στον συνθέτη που μελοποίησε τον «Υμνο εις την Ελευθερίαν», τον Νικόλαο Μάντζαρο.

Εναλλακτικά, οι μαθητές μπορούν να διαβάσουν αποσπάσματα από το βιβλίο της Αγγελικής Βαρελλά, με θέμα τον [Διονύσιο Σολωμό](#). Ακόμη, ο εκπαιδευτικός μπορεί να επιλέξει ενδιαφέροντα στοιχεία και λεπτομέρειες από τα γραφόμενα σε συγκεκριμένο τεύχος του περιοδικού «[7 ημέρες](#)» της Καθημερινής, το περιεχόμενο του οποίου είναι αποκλειστικά σχετικό με τον Σολωμό.

Τέλος, οι μαθητές μπορούν να εμβαθύνουν ιδιαίτερα και να μελετήσουν ύμνους για τους οποίους υπάρχει «πρόσβαση» στη γλώσσα (Αγγλικά, Γαλλικά, Γερμανικά, Βουλγαρικά, Αλβανικά, Ρουμάνικα, κλπ.), έτσι ώστε να αντιληφθούν τους ύμνους χωρών, με τις οποίες έχουν έρθει σε επαφή λόγω συμμαθητών ή τις γνωρίζουν λόγω εκμάθησης ξένων γλωσσών. Για παράδειγμα, θα μπορούσαν οι μαθητές, δίχως να δουν τη μετάφραση, να αντιγράψουν τους στίχους του ύμνου της Βουλγαρίας και να τους επικολλήσουν στο [GoogleTranslate](#), ώστε να εμφανιστεί η μετάφραση, και να διορθωθούν κατόπιν οι στίχοι από τον βουλγαρικής καταγωγής μαθητή ή μαθήτριά. Επίσης, στα ίδια πλαίσια θα μπορούσε η προσέγγιση να γίνει με τα ερωτήματα του τύπου «Για ποιον λόγο επιλέχθηκε το συγκεκριμένο ποίημα ως ο εθνικός ύμνος της Χ χώρας», συμβολίζει κάτι το ιδιαίτερο, κλπ.

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Το παρόν σενάριο αξιοποιεί τις ΤΠΕ με τέτοιον τρόπο, που οι μαθητές αναμένεται να μην αντιμετωπίσουν ιδιαίτερα προβλήματα, τόσο στην πλοήγησή τους στο διαδίκτυο, όσο και στη διαχείριση του επεξεργαστή κειμένου ή/και στη δημιουργία παρουσίασης. Η τρίτη φάση, η οποία είναι αρκετά εκτενής, καθώς και οι συνεχείς επισκέψεις στη Βικιπαίδεια για τη μελέτη των εθνικών ύμνων, που ίσως «κουράσουν» τους μαθητές, μπορούν να «συμπυκνωθούν» και να μην υλοποιηθούν ολόκληρες. Σε αρκετές ιστοσελίδες εθνικών ύμνων το ενδιαφέρον επικεντρώνεται στο κείμενο-σχόλιο που υπάρχει στην αρχή. Γι' αυτό δεν υπάρχει λόγος να σπαταληθεί χρόνος στην ανάγνωση των (μακροσκελών) ύμνων. Ακόμα, οι μαθητές μπορούν να «ρίχνουν μια ματιά» στους στίχους των ύμνων, απλώς για να εντοπίζουν τη λέξη-κλειδί που αναζητείται και εξετάζεται. Επίσης, αν κάποιος εκπαιδευτικός δεν μπορεί ή δε θέλει να ασχοληθεί με όλη σχεδόν την γκάμα των εθνικών ύμνων, μπορεί να αξιοποιήσει τα δεδομένα με δικό του τρόπο και κριτήρια, π.χ. να δώσει έμφαση σε κάποιο από τα κοινά χαρακτηριστικά μιας ομάδας ύμνων και να προσπαθήσει με τους μαθητές του να διερευνήσει το ιδεολογικό υπόβαθρο αυτών των επιλογών. Όπως και να έχει, οι μαθητές με την παγκόσμια «βόλτα» που θα πραγματοποιήσουν θα πληροφορηθούν για αρκετά θέματα και θα αποκτήσουν γνώσεις που δεν είναι εύκολο να αποκτηθούν με άλλον τρόπο.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Κεχαγιόγλου Ε. 2014. *Οι ποιητές της Ρωμοσύνης - Διονύσιος Σολωμός, Ύμνος εις την Ελευθερίαν & Οι ελεύθεροι πολιορκημένοι*. Εκδόσεις ΒΗΜΑ.

Μέντελσον-Μπαρτόλντι, Κ. 2011. *Επίτομη Ιστορία της Ελληνικής Επανάστασης*, απόδοση Ελένη Γαρίδη. Αθήνα: Χ. Κ. Τεγόπουλος Εκδόσεις ΑΕ.